proLékaře.cz | 13.11.2026

Čes-slov Derm, 85, 2010, No. 3, p. 169–173

90. výročí založení kliniky pro nemoci kožní a venerické v Brně a odkaz osobnosti Antonína Trýba

Vašků V.[1], Linhartová V.[2]

[1] I. dermatovenerologická klinika ve FN U sv. Anny v Brně a LF MU
přednosta doc. MUDr. Vladimír Vašků, CSc.
[2] Oddělení dějin lékařství
odborný pracovník doc. PhDr. Věra Linhartová, CSc.

Souhrn

90. výročí založení kliniky pro nemoci kožní a venerické v Brně a odkaz osobnosti Antonína Trýba

V prosinci roku 1920 byla v Brně založena klinika pro nemoci kožní a venerické. Prvním přednostou byl jmenován prof. Dr. Antonín Trýb, zakladatel brněnské dermatologické školy. Byl všestranně činný – jako velmi oblíbený učitel, vědec, ale rovněž i literát – autor historických a jiných románů a také básník.

Klíčová slova: **90. výročí – klinika pro nemoci kožní a venerické Brno – Antonín Trýb**

Summary

90th Anniversary of the Foundation of the Department of Dermatology and Venereology in Brno and the Legacy of Antonín Trýb's Personality

Dept. of Dermatology nad Venereology in Brno was founded in December 1920. As the first chairman dr. Antonín Trýb was established, who was the founder of the "dermatological school" of Brno. He was all-round active – as a very popular mentor, scientist, but also as writer – author of historical and other novels, and as poet.

Key words: **90th Anniversary – Dept. of Dermatology and Venereology Brno – Antonín Trýb**

Již v roce 1868 v nové městské nemocnici v Brně vzniklo oddělení pro syfilis a chronická kožní onemocnění. Jeho primářem se stal chirurg. V roce 1891 již bylo zřízeno samostatné oddělení pro choroby kožní a pohlavní pod vedením primáře Dr. Brünnera. Dalšími primáři byli Dr. Spietscha a po jeho smrti v r. 1915 Dr. Viktor Reinsberg, který v roce 1920 nastoupil jako řádný profesor dermatologie a venerologie na nově ustavené Komenského univerzitě v Bratislavě. Po jeho odchodu spravoval dočasně zemské oddělení asistent Dr. Jaroslav Karásek.

Zákonem z 28. ledna 1919 byla zřízena Masarykova univerzita v Brně a v prosinci 1920 byl docent Univerzity Karlovy, Antonín Trýb, pověřen vedením kliniky pro choroby kožní a venerické. Prof. MUDr. Antonín Trýb, DrSc. (1884–1960) byl prvním přednostou, v roce 1956 převzal vedení brněnské kliniky prof. MUDr. Jaroslav Horáček, DrSc. (1914–1991), který pokračoval v práci svého učitele ve výzkumu fyziologie a biochemie kůže a v dobudování Laboratoře biochemie kůže, která významně přispěla k rozvoji vědeckého bádání a šíření dobrého jména kliniky. Prof. Horáček proslul jako vynikající histopatolog s velkou mezinárodní reputací a jako jeden z prvních se věnoval studiu ultrastruktury kůže a jako první primář dětského kožního oddělení Fakultní dětské nemocnice se zapsal do dějin pediatrické dermatologie. Od roku 1982 do roku 1996 vedl kliniku prof. MUDr. Jiří Záhejský, DrSc., který dále rozvíjel zkoumání vlivů životního i pracovního prostředí a nežádoucích účinků zevně působících látek na kůži, a faktorů, vedoucích k chronicitě dermatóz a v dalších oblastech. Od roku 1996 do roku 2005 byla přednostkou I. dermatovenerologické kliniky prof. MUDr. Věra Semrádová, CSc. Mezi její priority patřil program onkologický, venerologický, lymfologicko-flebologický a program péče o nemocné s autoimunitními chorobami.

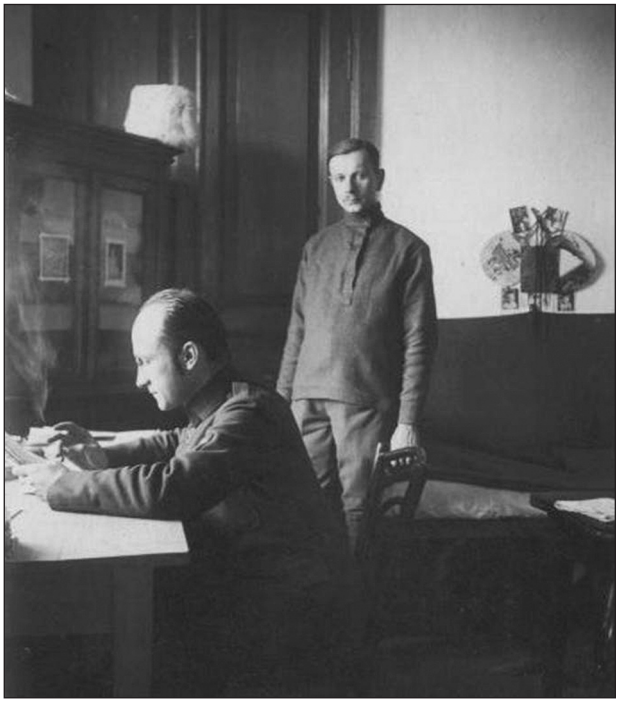
Od roku 2005 dosud vede kliniku doc. MUDr. Vladimír

proLékaře.cz | 13.11.2026

Vašků, CSc. Pod jeho vedením je akcentována problematika onkologická, především v diagnostice a léčbě kožních T-buněčných lymfomů, nové metody v léčbě prekanceróz a karcinomů kožních, fototerapie, komplexní přístup k léčbě těžké psoriázy a molekulárně biologické souvislosti u řady dermatóz, především psoriázy. Po rozdělení v roce 1989 vedl dermatovenerologickou kliniku ve FN Brno prof. MUDr. Zdeněk Vlašín, DrSc., posléze prof. MUDr. Alena Pospíšilová, CSc. – dosud.

Osobnost prof. MUDr. Antonína Trýba, DrSc.

Prof. Trýb založil brněnskou dermatovenerologickou kliniku a školu a nasměroval její další vývoj. Narodil se v Karlově u Křivoklátu 7. března 1884. Jeho otec byl knížecím účetním a posléze hospodářským ředitelem na křivoklátském panství. Později zde získal i titul rady. Na panství často zajížděl anatom dr. Weigner, který přemluvil mladého A. Trýba ke studiu medicíny. Ten se chtěl totiž původně věnovat přírodním vědám. Na lékařskou fakultu se zapsal v roce 1903, ale nevěřil, že dostuduje. Nicméně úspěšně odpromoval v r. 1909 a na Karlově univerzitě v Praze byl též habilitován v roce 1917, kdy již působil jako asistent zakladatele české dermatologie prof. Janovského. Protože A. Trýb výborně kreslil, požádal ho za studií prof. Sigmund Meyer z lékařské fakulty německé univerzity, aby mu maloval obrázky histologických preparátů, za odměnu ho pak soukromě učil histologii, takže ji medik Trýb výborně znal. Byl též asistentem prof. Rohona na histologickém ústavu v Praze a prof. Unny v Hamburku. Zvláště prof. Unna, tehdejší slavný německý dermatohistopatolog, Trýba svou velkou odbornou erudicí zásadně ovlivnil a Trýb se posléze stal našim předním odborníkem v oblasti histopatologie kůže.

Obr. 1 A. Trýb u čs. legií.

Vykonal četné studijní cesty do Francie, Itálie, Německa a Rakouska. Na pražské klinice prof. Janovského, kde byl vedle Šambergera druhým asistentem, zavedl po německém vzoru novou léčbu lues salvarsanem.

V únoru 1914 se oženil s Marií Vejbornou, také lékařkou, a v prosinci téhož roku se manželům narodilo první dítě, syn Richard. Krátce nato musel s 9. litoměřickým plukem narukovat, ale pro těžké onemocnění byl brzy propuštěn a vedl pak ve vojenské nemocnici v Pardubicích venerologické oddělení. V letech 1919–20 byl českoslo-

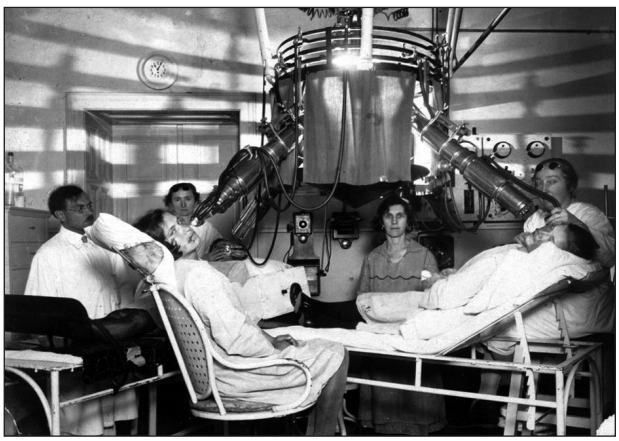

Obr. 2 A. Trýb ve dvacátých letech.

venskou vládou jmenován náčelníkem vojenské lékařské mise a působil v rámci Československých legií na Sibiři (obr. 1). Na „Ruském ostrově“ ve Vladivostoku řídil nemocnici pro pohlavní choroby, v Irkutsku vydal knihu *Co je třeba vědět o pohlavních nemocech* a *Moderní zásady léčení chorob venerických*. Doba strávená u čs. legií byla plná zvratů a nebezpečí. A. Trýb ve svém díle *Před branami východu* mimo jiné píše: *Sibiřský voják československý mnoho zkusil a mnoho viděl - proto nedá se tak lehce oklamati. V době největší nervové podrážděnosti - například po vysilujících měsících dlouhé uzavřenosti za kruté zimy - dal se snad lehko vzrušiti dobře volenými poplašnými zvěstmi, ale těžko dal se pohnouti k nepředloženým činům. Za všechny zbytečné debaty mluví okolnost, že ani po tak dlouhých letech nepřivedl nikdo armádu k rozkladu za poměrů, kde nevydržel ani jediný dohodový voják déle než půl roku. Cílem ohromné většiny*

proLékaře.cz | 13.11.2026

hochů - když už vycítili, že jejich boj je skončen, bylo: vrátiti se domů. Velká většina jich má zdravý, opravdu demokratický a spravedlivý názor životní. Nakonec se i A. Trýb vrátil přes Japonsko a Ameriku do vlasti. V roce 1920 byl jmenován mimořádným profesorem a přednostou kožní kliniky v Brně, řádným profesorem v r. 1923 a v letech 1927–8 byl děkanem lékařské fakulty v Brně (obr. 2, obr. 4, obr. 5, obr. 6). Po návratu na nové klinice překonával úspěšně nejen byrokratické potíže, ale i zásadní nedostatky ve vybavení nového pracoviště, kde ho v knihovně čekal pouze telefonní seznam a v nemocnici lékaři, kteří zvládali jen rutinní výkony. Brzy přebudoval pracoviště kožního zemského oddělení na kliniku, která odpovídala i mezinárodním parametrům (obr. 3). A v roce 1928, kdy se v Brně, tehdy známém středisku československé moderny, na nově vybudovaném výstavišti v Pisárkách, konala celostátní výstava soudobé kultury, Trýb pro ni připravoval materiálově i ideově lékařskou expozici, kterou – ač už děkanem – pomáhal také instalovat. Kritiky byla hodnocena jako velmi zdařilá.

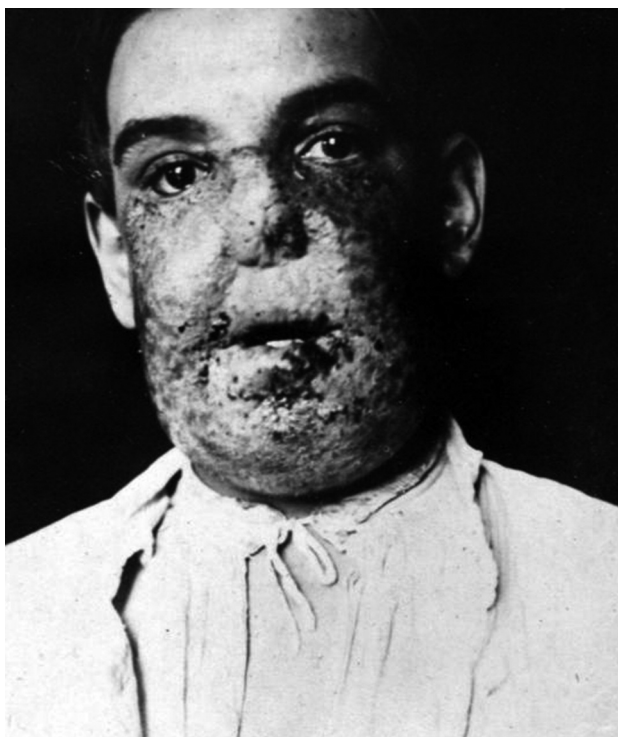
Obr. 3 Finsenova lampa k dispozici na klinice již v roce 1922.

Dne 30. prosince 1922 byla na brněnské kožní klinice konána ustavující schůze československé vědecké dermato-venerologické společnosti. Z pražských hostů se schůze zúčastnili prof. Dr. Vítězslav Janovský, prof. Dr. František Šamberger se svými asistenty Dr. Gawalowským a Dr. Hübsmannem a Dr. Jaroslav Kubias. Z bratislavské univerzity to byl prof. Dr. Viktor Reinsberg se svými asistenty Dr. Sedlákem, Dr. Měskou a Dr. Himmrem. Z Olomouce doc. Dr. Jaroslav Odstrčil. Byl zvolen přípravný výbor společnosti za předsednictví prof. Janovského a místopředsednictví prof. Trýba, prof. Šambergera a prof. Reinsberga.

A. Trýb v roce 1931 knihou „*O sexuální výchově*“ podal opět důkaz, že nepěstuje vědu pro vědu, ale je si plně vědom významu osvěty. Jeho velmi populární „*Praktická dermatologie*“ je vynikajícím příkladem učebnice určené studentům a lékařům praktikům. V úvodu knihy A. Trýb píše: *Po léta jsem se zabýval úmyslem napsati knihu objasňující základy oboru co nejsrozumitelněji. Nikoli snad jen jakýsi zkratkový přehled, nýbrž spíše návod, jak se dívati na nemocnou kůži a jak se vyznati v záhadném labyrintu nespočetných jmen a označení různých stavů chorobných. Úkol takový je nesporně těžkou zkouškou pedagogických schopností. Thomayerův “Úvod do drobné praxe“ mohl*

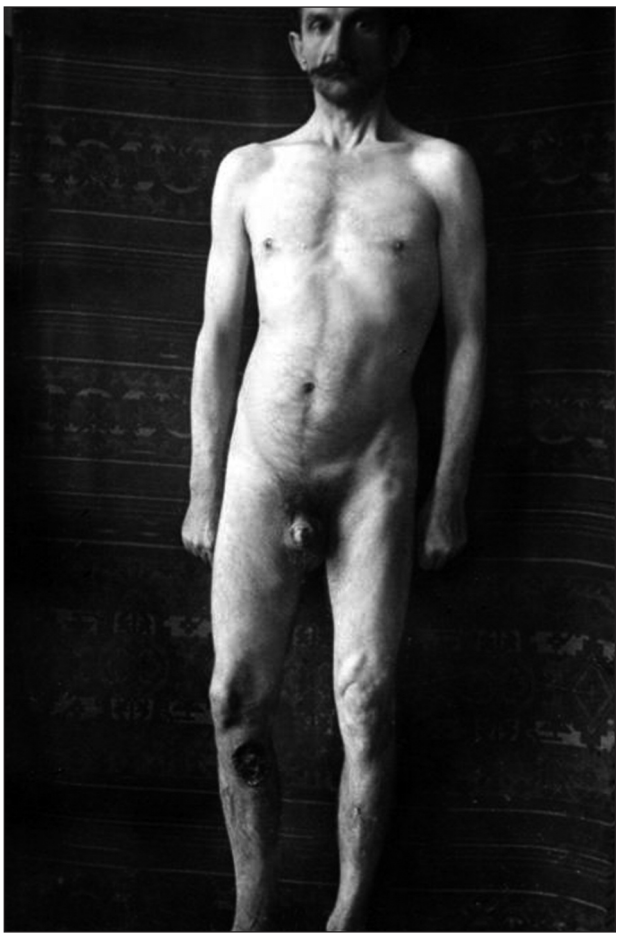
Obr. 4 Lupus vulgaris – z vlastní dokumentace A. Trýba po založení kliniky.

Obr. 5 Lupus vulgaris – veliký medicínský problém své doby – vlastní archiv A. Trýba.

proLékaře.cz | 13.11.2026

by býti vzorem, dermatologii je však nutno podati jako celek v její obsáhlé mnohotvárnosti, soustředěné obrazy projevů na jediný orgán (kůži). V tom leží přednost i nesnáze oboru - buď jej právě jako celek pochopíme, nebo *mu z podrobností nikdy neporozumíme*. (Jak moderní! - pozn. autorů). *Celou čtvrtinu knihy zabírá teoretická, obecná průprava biologicko-morfologická, což se snad bude zdát v praktické příručce protismyslným. Osvojiti si ji, pokládám za nejvýše důležité, neboť bez ní je veškerá naše terminologie hluchým pojmem bez představ.* Dále píše: *Skepse k nedokázaným theoriím není jejich popíráním, ale praktik si od nich nesmí slibovati více, než mohou skutečně jeho nemocnému poskytnouti. Vedlo by to jen ke vrůstající nedůvěře lidstva k vědecké medicině - oběma na škodu.* Kniha se dočkala osmi vydání.

Obr. 6 Rozpadlé syfilitické guma – stylový snímek pořízený A. Trýbem.

Po zavření vysokých škol nacisty byl za své vlastenectví pronásledován a určitou dobu i vězněn. V roce 1945 se opět ujal funkce přednosty. Jeho kniha s prof. Lejhancem *„Nemoci pohlavní,“* 1947, reagovala včas na zvýšený výskyt pohlavních chorob po válce, stejně jako *„Zásady pohlavní výchovy*“ vydané ve stejný rok. Vědecká práce kliniky se zaměřila na problémy pyodermií, na prevenci pohlavních chorob, na tuberkulózu kůže, plísňová onemocnění kožní, na dětské dermatózy. Histologická laboratoř se věnovala vypracování moderních histochemických metod, bakteriologická a sérologická laboratoř kliniky se zaměřila na výzkum mikroflóry kožního povrchu a na zavedení TPIT. V roce 1956 byla vybudována samostatná biochemická laboratoř, jejím prvním ředitelem se stal prof. Trýb. V letech 1950–1952 byl prorektorem MU a v létech 1950-1953 opět děkanem lékařské fakulty (obr. 7).

Obr. 7 Prof. MUDr. Antonín Trýb, DrSc., na své milované zahradě.

3. 9. 1960 prof. Antonín Trýb umírá. Zanechává za sebou velké dílo vědecké, pedagogické, osvětové, ale také literární.

Osobně považuji za jeho nejvýznamnější literární počin román *Císař chudých*. V r. 1931 podnikl A. Trýb cestu do Splitu. Na toulkách Solinem (latinsky Salonae), jež kdysi za Římanů bylo hlavním městem Dalmatské provincie, a při potulkách Splitem, který částečně vznikal na troskách Diocleciánova paláce, objevoval stopy někdejšího vnuka římského otroka narozeného v Dioclei blízko Solinu. Pro Trýba to byla vážná výzva ke zpracování měnícího se světa na rozhraní dvou epoch. Cele se vžíval do postavy císaře Diocleciana, radil se s filology, historiky a archeology. Důkladně studoval všechny mu dostupné historické materiály, zajížděl na autentická místa. A v roce 1935 byl román poprvé vydán. Mohu-li poznámku, vylíčení úvodní bitvy s barbary je v tomto románu stejně plastické a strhující jako velká bitva ve filmu Gladiátor. A je v něm obsaženo také veliké porozumění člověku a lidskému osudu. Nebyla to próza jediná, Trýb vodí čtenáře neznámou Sibiří, Čínou, Japonskem,

proLékaře.cz | 13.11.2026

vodami Tichého oceánu, Vancouvrem, cestou přes Kanadu, Chicago, New York, Atlantik, Francii a Švýcarsko až ke břehům antiky.

Kromě toho je autorem 9 básnických sbírek a literární historik Arne Novák charakterizuje A. Trýba jako odchovance Moderní revue. Taková perlička: Během studia přebásnil pro Emila Buriana prolog k Leoncavallově opeře „Pagliazzi“. Závěrem několik myšlenek:

„Obraz lidské společnosti je výrazem její inteligence.“

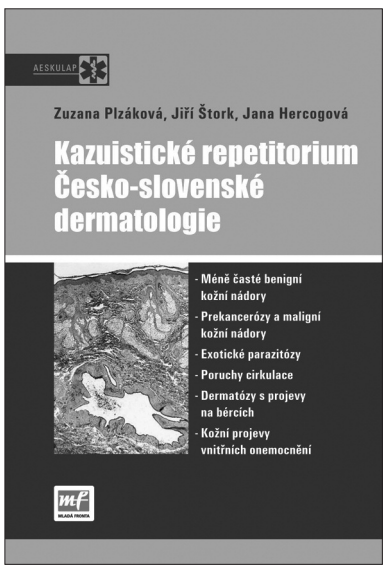
„Dobrá práce je dobrá tím, že dovede složité věci vyjádřit stručně a prostě.“

„Nikdo nepromění lidstvo v užitečné stroje. Dokud budou mít ducha, rozkošná nedůslednost věčně bude je podněcovat oddaností i vzpourou.“

Tolik stručně k osobě velkého dermatovenerologa a velkého člověka, který nás v mnoha ohledech může stále inspirovat.

Podklady u autorů.

Doc. MUDr. Vladimír Vašků, CSc.
I. dermatovenerologická klinika ve FN U sv. Anny v Brně a LF MU
Pekařská 53
65691 Brno
E-mail: vladimir.vasku@fnusa.cz

KAZUISTICKÉ REPETITORIUM ČESKO-SLOVENSKÉ DERMATOLOGIE

Zuzana Plzáková, Jiří Štork, Jana Hercogová

Edice Aeskulap
Divize Medical Services, Mladá fronta, a.s.

Předkládaná publikace je souhrnem aktualizovaných kazuistických sdělení jež byla uveřejněna v předchozích letech v rubrice „Repetitorium“ v časopise Česko-slovenská dermatologie.
Uspořádání této rubriky bylo zachováno, přičemž jednotlivé případy doplněné kvalitní obrazovou dokumentací jsou koncipovány v podobě klinických „hádanek“, které mohou posloužit čtenáři i pro uplatnění a „procvičení“ diferenciálně diagnostických schopností.
Vzhledem k tomu, že zkušenost sdělená touto formou je neméně důležitá jako praxe samotná, vybrané klinické případy z různých oblastí dermatovenerologie budou jistě přínosem pro každodenní praxi nejen dermatologů ale i lékařů dalších specializací.

ISBN 978-80-204-2049-7, formát B 5, 156x232 mm, 130 stran, barevně, vazba pevná, doporučená cena 300 Kč, kategorie – Medicína, specializace – Dermatovenerologie, Alergologie, Pediatrie, Onkologie, Všeobecné lékařství, Ostatní

Objednávky zasílejte e-mailem nebo poštou: Nakladatelské a tiskové středisko ČLS JEP, Sokolská 31, 120 26 Praha 2, fax: 224 266 226, e-mail: nts@cls.cz. Na objednávce laskavě uveďte i jméno časopisu, v němž jste se o knize dozvěděli.